

Vitéz Antal János: **Fogságom naplója.**

Budapest, 2008, Janus Kiadó.

(36-38.old.)

(...)Aznap éjszaka már hallani lehetett a távoli morajlásokat, és ahogy szüleink is megmondták:hajnalra ágyúdörgésekre ébredtünk, ami még jobban fokozta elkeseredésünket. Alig pitymallott, amikor kiabálást hallottunk: a szülők és hozzátartozók kiáltoztak, hogy engedjék őket velünk beszélni. Amint öltözködtem, beszólt valaki, hogy „Antal őrzetű, menjen a kerítéshez!” Amint kimegyek, látom az édesanyámat fáradtan, kisírt szemekkel. Elmondta, hogy nem is ment haza tegnap, csak Róza. Ő pedig a többi falusi asszonnal az egész éjszakát a templomban töltötte: imádkoztak értünk, s a békéért könyörögtek a Szűzanyához. Félórai beszélgetésünk után menni kellett reggeliosztásra, mert utána rögtön indultunk ki a békási határhoz.

Reggeli után felsorakoztunk, és Márton András főhadnagy, gyergyói ügyvéd vezetésével indultunk huszonötön gyalogosan a főtér felé, bánatosan énekelve a csatába indulók katonadalát. Hármásával felsorakozva masíroztunk, élünkön a főhadnaggal, aki lóháton vezette a csapatot. Amint a főtér végére értünk, a templom felől jött lefelé egy sánta árusember, aki két biciklikeréken guruló asztalkát tolt maga előtt, rajta egy tel kosár péksüteménnyel, perecekkkel és kiflikkel. Már a templom felé közeledtünk, s láttuk, hogy egy csoport asszony, néhány férfi meg egy miseruhás pap az út közepén állnak, valósággal elállják az utat. A perecárushoz érve a főhadnagy vásárolt, és engedélyezte, hogy mi is vásároljunk. Amit vettünk, kötelezően beletette a kenyérzsákba, hogy csak pihenőben lehet megenni, ugyanis magyar honvéd az úton nem eszik. Vásárlás közben kiderült, hogy nem mindenkinek van pénze, s a közben hozzánk érkezett pap megkérte a főhadnagyot, hogy ő fizethessen azoknak, akik rászorulnak. Amikor a pap fizetett az eladónak, egy érmécskét adott a tenyerébe két pengő helyett. Az eladó nagyon meglepődött, de a pap azt mondta, hogy ha ezzel bemegy a sekrestyébe, az érme pénzzé fog változni – mert most nincsen nála pénz. Mindannyian elmosolyodtunk ezen a párbeszédén. A perecvásár lezajlása után a pap kérte a főhadnagyot: engedélyezze, hogy a frontra induló katonák részt vehessenek azon a búcsúztató szentmisén, melyet a katonák szülei kérésére kíván

bemutatni. A főhadnagy vonakodva beleegyezett, de kikötötte, hogy rövid legyen a szertartás, mert több mint negyven kilométer áll előttünk.

Ez a búcsúztató szentmise volt az első eset, hogy könnyekre fakadtam a templomban. A pap akinek a nevét nem ismertem, olyan megható prédikációt, búcsúztató beszédet mondott, hogy a hozzátartozóink hangosan zokogtak. Később tudtam meg Hajdú István főesperes úrtól, hogy abban az időben László Ignác volt Gyergyószentmiklós papja. A szentmise után elbúcsúzkodtunk a szüleinktől, s a pap mindegyikünknek egy érmécskét adott. Szomorúan felsorakozva indultunk ki a zárda melletti kapun, ahol egy csoport egyenruhás leány várt virágokkal. Mivel örvezető rajparancsnokként a szakasz első sorában meneteltem, elém ugrott egy leány, egy csokor őszirózsát nyújtott át, megcsókolt, miközben mondott valamit, amit a meglepetéstől nem érttem. A virágcsokor egy „Adélka” hímzett feliratú kendővel volt átkötve. Ezt a kendőt és az érmécskét kétszer áztatta a vérem a fronton. Amikor menetünk az örmény templomhoz ért, a főhadnagy tanácsára letettük a virágokat a keresztfa árnyékába, ám egy-egy szálat a sapkánkba akaszthattunk. A virágokkal körülrakott kereszt előtt búcsúztam el majdnem öt évre Gyergyószentmiklóstól 1944.augusztus 29-én.

Amint elhagytuk a várost, a német csapatok a Békény-patakon és az út mentén mindenhol lövészárkokat, ágyú- meg gépfegyverállásokat, bunkereket ástak. Ezek napjainkban is láthatók a véres harcok emlékeiként. A Gyilkos-tó felé menetelve már háborús léghör uralkodott. Úgy özönlöttek velünk szembe a visszavonuló német csapatok, katonai autók és szekérszlopok, hogy már csak az út szélén, libasorban tudtunk menni. A Pongrác-tetőt elhagyva találkoztunk először a háború első német áldozataival, a sebesült katonák vérszagával. A Gyilkos-tó felé vezető út jobb oldalán volt az első világháborús katonatemető, azzal szemben német sebesültszállító autók voltak leállva. Szomorú látvány volt, ahogy az autókról befáslizott sebesülteket és halottakat szedtek le. Utóbbiaknak a temető szélén levő csoport ásta a sírgödröket. Az azelőtt büszke, jól öltözött, most pedig fáradt, hanyag, mocskos, elfásult, szomorú tekintetű német katonák a sebesült vagy halott bajtársaikkal foglalatoskodtak. A patak partján szétdobált véres ruhadarabokból és kötszerekből émelyítő vérszag áradt azon a szép őszi napon. Ekkor undorodtam meg először a háborútól. A Gyilkos-tavat elhagyva az alagút és a Békás-szoros környékén egy hosszú, visszavonuló német autó-és lovasszekér-oszloppal találtuk szembe magunkat. Elképesztő látvány volt, hogy mi lett az egykori félelmetes, villámháborús német

hadigépezetből, a tiszta, ápolta, jól képzett és felszerelt hadseregből: egy ideges, egymással civakodó, ordítózó, meggyötört, fáradt, egymást letaposni képes, szürke embertömeg.

Békás felé menetelésünk közben többször repülőgépek zúgása kényszerített bennünket megállásra és elrejtőzésre, de ezek keleti irányba, Moldva felé repülő, az orosz csapatokat támadó és felderítő német gépek voltak. Egy alkalommal az orosz repülőek elől is el kellett bújnunk, és a légi veszély elmúltával csak a sorakozásnál vettük észre, hogy két társunk hiányzik: egy Tankó nevezetű gyimesi csángó, és Majorán János, egy Tölgyes környéki fiú. A környéket összejárva, kiabálva kerestük őket, de nem jelentkeztek. Mivel a repülőek nem lőttek ránk, bajuk nem eshetett: valószínűleg elbújtak és elszöktek, mi meg a félórás keresés után nélkülük meneteltünk tovább. (...)